

контроль держави за адвокатурою повинен мати лише зовнішній характер, що передбачає невтручання у внутрішні справи органів адвокатського самоврядування.

Контроль держави за станом адвокатури може полягати лише у застосуванні державно – владного механізму обмеження порушення адвокатами вимог законодавства та примусу відповідальності осіб, які порушують принцип незалежності адвокатури або іншим способом чинять перешкоди здійсненню адвокатської діяльності. В інших випадках таке втручання є неприпустимим і наслідком його має бути встановлена законом відповідальність (Студейко М.А [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rusnauka.com).

Отже, адвокатура має бути визначена у законодавстві України як незалежний самоврядний правозахисний інститут, на який держава покладає найважливіші функції захисту прав та законних інтересів людини і громадянина. А взаємодія органів державної влади й адвокатури повинна здійснюватися на основі партнерства та об'єднання зусиль в умовах побудови правової держави.

Визнання державою самостійності адвокатури, свободи здійснення професійної діяльності адвокатів є великою перемогою адвокатської спільноти у боротьбі за свою незалежність.

Стаурська О.М.

*студентка 5-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПРОФЕСІЙНИХ ПРАВ АДВОКАТІВ

Адвокатура є вкрай важливим інститутом правової держави, який діє для захисту конституційних прав і свобод громадян. Саме тому Конституція України у статті 59 визначила особливе місце адвокатури України.

Попри це законодавство про адвокатуру фактично не оновлювалось близько двадцяти років, що зумовило його невідповідність європейським стандартам та сучасним реаліям. Положення нині діючого Закону України «Про адвокатуру» є застарілими і не здатні в повній мірі забезпечити реалізацію зазначених конституційних гарантій, а також належним чином регулювати відносини у цій сфері.

До того ж після ухвалення нового Кримінального процесуального кодексу України створення в Україні професійного самоврядного інституту адвокатури України та посилення гарантій діяльності адвокатури на сьогодні залишається чи не єдиним із невиконаних Україною зобов'язань, що випливають з її членства в Раді Європи (Висновок Парламентської Асамблеї Ради Європи № 190 (1995) від 26 вересня 1995 року).

Тому на сьогодні важливим є докорінне реформування законодавства про адвокатуру, що сприятиме забезпеченню конституційного права громадян на якісну та доступну правову допомогу, реалізації принципу змагальності в судовому процесі та посиленню професійних гарантій адвокатської діяльності у відповідності до європейських стандартів.

З метою реформування законодавства про адвокатуру з урахуванням міжнародних демократичних стандартів, забезпечення виконання зобов'язань України перед Радою Європи робочою групою з питань реформування прокуратури та адвокатури, утвореною розпорядженням Президента України від 22 листопада 2011 року № 362/2011-рп, підготовлено проект Закону України “Про адвокатуру і адвокатську діяльність”. Цей проект 28 квітня 2012 року внесено Президентом України на розгляд Верховної Ради України (реєстраційний № 10424).

Цей документ відобразив основні напрацювання попередніх законопроектів з урахуванням європейських стандартів щодо організації адвокатури та здійснення адвокатської діяльності, а також висновків Венеціанської комісії та експертів, що надавались на попередні законопроекти про адвокатуру.

У представленому проекті особливу увагу приділено питанням, які у взаємозв'язку гарантуватимуть незалежність та ефективність функціонування інституту адвокатури в цілому забезпечивши:

надання адвокатами якісної правової допомоги;
 удосконалення доступу до професії адвоката;
 визначення прозорості процедури дисциплінарної відповідальності адвоката;
 створення єдиної незалежної системи адвокатського самоврядування;
 встановлення гарантії здійснення адвокатської діяльності.

Розглядаючи більш детально положення законопроекту слід відмітити, що задля формування професійного адвокатського корпусу проектом передбачається запровадити обов'язкове проходження стажування для осіб, що отримали свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту, у практикуючого адвоката, що дозволить отримати необхідну підготовку для здійснення адвокатської діяльності та набути професійні уміння та навички майбутнього адвоката.

Водночас проект Закону передбачає більш чіткі механізми реагування на випадки вчинення адвокатами дисциплінарних проступків. З метою підвищення ефективності таких механізмів у проекті Закону визначено чіткий перелік підстав дисциплінарної відповідальності адвоката та прозору і змагальну процедуру розгляду цього питання кваліфікаційно-дисциплінарною комісією. Адвокат при цьому має достатні можливості для висловлення своєї позиції та захисту.

З метою належного виконання обов'язків із здійснення адвокатської діяльності та надання правової допомоги представлений проект Закону передбачає достатньо повноважень адвоката, а також гарантій адвокатської діяльності, які мають унеможливити втручання в діяльність адвоката та не допустять розголошення адвокатської таємниці.

Також задля реалізації та забезпечення реального функціонування інституту адвокатури має бути створена єдина незалежна самоврядна професійна організація адвокатів, яка б вирішувала питання підвищення фахового рівня правозахисту в країні, захисту професійних прав адвокатів. При цьому органи адвокатського самоврядування мають дотримуватись принципу рівності прав усіх адвокатів, незалежності адвокатської діяльності, залучення всіх адвокатів до участі в самоврядуванні адвокатури через механізми виконавчих органів тощо. Органи державної влади не повинні брати участі в цьому процесі. У свою чергу, створення такої самоврядної організації адвокатури відповідатиме європейським стандартам.

Як відомо, з 1 січня 2013 року запроваджується надання адвокатами безоплатної вторинної правової допомоги малозабезпеченим та соціально незахищеним верствам населення через центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги. При цьому у проекті Закону визначено механізми та роль адвокатського самоврядування в оцінці якості надання безоплатної правової допомоги.

Питання щодо необхідності реформування адвокатури нині не викликає жодних сумнівів і є нагальним, оскільки без професійного інституту вітчизняної адвокатури не може бути незалежного і доступного правосуддя та ефективного захисту прав громадян.

Напрацьовані і втілені в законопроекти здобутки наукової думки та практичного досвіду дають надію на побудову у найближчому часі сильної і високопрофесійної адвокатури.

Проблема реформування адвокатури для України як для держави, котра прагне стати демократичною та правовою, є досить актуальною. Закон України «Про адвокатуру», прийнятий ще у 1992 році, виконав свою місію у відновленні свободи адвокатської діяльності, розширенні прав адвокатів та забезпеченні громадян професійною юридичною допомогою. Проте подальша розбудова правової держави неможлива без посилення правозахисної діяльності цього інституту, підвищення його ролі у захисті прав і свобод людини.

З огляду на наведені міркування адвокатські об'єднання через суб'єктів права законодавчої ініціативи у різний час подали до парламенту цілу низку законопроектів щодо подальшої регламентації основних засад здійснення адвокатської професії. Мета цих законопроектів – створення професійного адвокатського об'єднання, поглиблення гарантій адвокатури щодо рівності з іншими елементами правової системи України, розширення прав адвокатів під час здійснення професійної діяльності, визначення обов'язків державних органів, інших організацій і установ незалежно від форм власності, їх посадових осіб у відносинах з адвокатурою.

В українській адвокатурі існує низка проблем, котрі потребують термінового вирішення, і що штучне затягування прийняття нового закону може призвести до руйнації адвокатури, втім ніхто не хоче поступатися принципами.

Щодо монополії адвокатури на надання юридичної допомоги складно заперечувати, що у нас є серйозні прогалини між вимогами законодавства та реальними умовами. Однак існують основні чинники, що впливають на зміст і якість законодавчих актів, і їх слід брати до уваги, до того ж якщо це стосується конституційних приписів. Наслідки такої правової необачності очевидні: майже всі подані законопроекти про реформування адвокатури, в яких нехтувалися основні демократичні принципи, не знайшли свого логічного завершення.

Тивонюк Т.В.

*студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ ПРОФЕСІЙНИХ ПРАВ АДВОКАТА

Як представник будь-якої професії, адвокат при здійсненні своїх безпосередніх обов'язків володіє професійними правами, які закріплені у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Правилах адвокатської етики, Кримінально – процесуальному кодексі України, а саме: звертатися з адвокатськими запитами (це право включає в себе звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування з приводу отримання копій документів); виступати в ролі представника і здійснювати захист прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб у суді та інших органах державної влади; мати доступ до документів та матеріалів, які необхідні для здійснення адвокатської діяльності; бути присутнім під час розгляду своїх клопотань і скарг та надавати пояснення щодо їх суті та інші.

В органах адвокатури за останні роки були проведені найбільш масштабні реформи, які закріпили, що адвокати повинні бути незалежними у здійсненні своїх повноважень, встановлено адвокатуру, як самоврядний інститут. Було прийнято низку законів, які закріплюють права та обов'язки адвоката, забезпечують дотримання його професійних прав та їх безпосередній захист. Такі реформи сприяють позитивному впливу на розвиток адвокатури та допомагають при вирішенні проблем, які виникають при захисті професійних прав адвоката.

Наразі мають місце випадки, де було порушено професійні права адвоката. Наприклад, щодо допуску адвоката у проведенні обшуку особистих речей або приміщення особи, яку він захищає, відмова у наданні конфіденційної зустрічі із затриманою особою, захист якої здійснює адвокат, мали місце ситуації, коли адвокати обмежувалися у праві досудового розслідування та можливості піддавати сумніву і перевірці докази, зібрані стороною обвинувачення.

Також існує проблема порушення особистих прав адвоката, а саме: переслідування адвоката, загроза його безпеці або безпеці його сім'ї та родичів.

На сьогодні Комітет захисту прав адвокатів отримує безліч звернень від адвокатів з приводу порушення їхніх прав, здійснення тиску, здебільшого з боку органів прокуратури. Це порушення є проблемою, яка підриває авторитет адвокатури як самоврядного, незалежного органу. Національна асоціація адвокатів України стурбована системними порушеннями професійних прав адвокатів, оскільки це може стати основною проблемою при проведенні подальших реформ української правової системи.

Професійні права адвоката гарантуються та захищаються такими законодавчими актами, як Конституція України, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та інші.

Щодо органів які захищають та гарантують професійні права адвокатів, можна виокремити Національну асоціацію адвокатів України, яка відповідно до ч.2 ст. 45 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», захищає професійні права адвокатів та забезпечує гарантії адвокатської діяльності. Згідно ч.4 ст.48 цього ж закону, встановлюється, що Рада адвокатів регіону сприяє забезпеченню гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних і соціальних прав адвокатів. Покликана захищати професійні та соціальні права адвокатів також і Рада адвокатів України, керуючись ч.4 ст.55 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», було створено також Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності.